

Bilag 16: Om aftalen om ”smidiggørelse”

Den 7. oktober indgik Regeringen (SMV) samt EL, SF, ALT, RV og KF en ny CCS-aftale ”Tiltag til fremme af smidigere myndighedsbehandling af CO2-fangst-, -rørtransport-, og lagringsprojekter under land”.

(Uden for aftalen står DF og LA, som ellers var med i de tidligere CCS-aftaler samt DD, der ikke var repræsenteret i Folketinget, da de tidligere aftaler blev indgået.)

Den 28. oktober 2025 blev et forslag til en lov, der skal udmønte dette gennem ændringer i seks andre love, sendt i høring med kun 3 ugers frist.

Demokratiet er under afmontering

Den korte høringsfrist er helt uacceptabel set i lyset af de omfattende juridiske problemstillinger, som forslaget bringer i spil. Den gør det vanskeligt i sig selv at leve op til rimelige krav for en demokratisk proces.

Den nye CCS aftale er i sig selv begyndelsen på en glidebane. Først blev klagemulighederne stækket, når det gælder militære anlæg, og nu svækkes klageretten, når det gælder CCS-infrastruktur.

Det, vi her er vidner til, er en forligskreds, der forsøger at redde en fejlslagen politik.

CCS-aftalen og dens implementering gennem dette lovforslag nedbryder klageretten som en grundlæggende søjle i demokratiet. En ret der blev styrket med vedtagelsen af Århuskonventionen. CCS-aftalen og ændringerne i lovene indskrænker offentlighedens muligheder for at få efterprøvet myndighedernes afgørelser i uafhængige klagenævn.

Aftaleparterne burde i stedet nedbringe sagsbehandlingstiderne ved at tilføre de nødvendige ressourcer til klagenævnene, vel at mærke uden at indskrænke nævnenes mulighed for at arbejde forvaltningsfagligt korrekt, og uden skelen til, om sagerne handler om CCS.

Kravet om at olieselskaber, investeringsselskaber o.l., der vil etablere CCS-faciliteter, skal have positiv særbehandling i lovgivningen og ved klagenævnene i forhold til andre virksomhedstyper, er dybt problematisk – og med nogen sandsynlighed i strid med en eller flere love.

Det er en skandale, at Regeringen og Folketinget på denne måde vælger den despotiske vej frem og tilsidesætter borgernes rettigheder. En fremgangsmåde, der leder tanken hen på lande og ledere, som vi i Danmark ellers ikke ønsker at blive sammenlignet med.

Kommentarer til nogle af CCS-aftalens punkter

Aftalepartierne er enige om at:

- ***klager over CCS-projekter skal som udgangspunkt ikke tillægges opsættende virkning, så CCS-projekter kan fortsætte, mens klagesager behandles, hvis projektet ønsker det.***

Bestemmelser om opsættende virkning er indført for at undgå, at f.eks. beskyttede naturområder eller borgernes eller virksomhedernes ejendom ikke påvirkes eller ødelægges af en plan eller byggeprojekt, inden borgere, virksomheder eller interesseorganisationer får mulighed for at få afprøvet myndighedernes afgørelser ved et uafhængigt sagkyndigt nævn.

At netop CCS-projekter skal undtages mulighed for opsættende virkning betyder, at man er ligeglad med om naturen ødelægges i forbindelse med CCS-projekter. Det skaber samtidig ulige konkurrenceforhold mellem forskellige teknologier og erhverv.

I Altinget, Energi og Forsyning den 8. oktober 2025 v. redaktørerne Andreas Arp og Simon Friis Date kommenterede Peter Pagh, professor i EU- og miljøret ved KU aftaleudkastet:

”Der er et politisk ønske om, at man bare vil have kørt det her igennem, fordi nogen gerne vil have de her projekter. Det må de godt, men der gælder altså nogle regler. Vi er ikke i en krigsøkonomi. Det her drejer sig om et klimaprojekt. Jeg tror det er klogt, lovgiver holder sig fra at tro, at lovgiver er perfekt, og at lovgiver altid har ret.” og videre

”Det er et selvstændigt krav, at klager kan tillægges opsættende virkning. Det fjernede man i en sag i Slovakiet, og det blev underkendt af den slovenske forfatningsdomstol og senere også af EU-domstolen, fordi det er i strid med menneskerettighederne. Det er i strid med loven, og det er også i strid med grundlovens paragraf 63, som den fortolkes.”

Bent Ole Gram Mortensen, professor i energi- og forsyningsret på Syddansk Universitet citeres i samme artikel:

”Generelt vil jeg advare om at begrænse klageretten. Ud over at der kan være tale om brud på EU-retten og Århuskonventionen, er der en grund til at der er en klageret. En del tilladelser bliver underkendt af klagenævnene, simpelthen fordi afgørelserne lider af mangler.” og fortsætter:

” Vi har de regler for at varetage nogle hensyn, f.eks. naturbeskyttelse. De skader, der laves på grund af en utilstrækkelig tilladelse, kan være irreversible.”

Artiklen findes her: [Topjurister rynker på næsen af ny klimaafale: ”Der er en grund til, at der er en klageret” - Altinget](#)

- ***klagebehandlingen begrænses til retlige forhold for klager over CCS-projekter, så klagebehandlingen ikke skal tage stilling til de skøn, som en myndighed har foretaget.***

Dette er en meget alvorlig indskrænkning idet man derved kun kan klage over, om en myndighed har truffet en afgørelse i overensstemmelse med gældende ret. Det betyder, at klagenævnene med lovforslaget kun skal forholde sig til, om myndighederne har overholdt formelle forhold som tidsfrister, procedurer og lovhjemmel, mens alt det substantielle og de faglige skøn myndighederne har foretaget, ikke kan anfægtes.

Det er især ved de faglige skøn og vurderinger, at de godkendende myndigheder begår fejl. Vi ser igen og igen, at myndighederne i kommuner og styrelser træffer afgørelser på baggrund af tvivlsomme faglige skøn eller ”synsninger” og det er ikke mindst her, at retten til en faglig prøvelse i nævnene kommer til sin ret og sikrer, at myndighedernes magt udfordres, og borgernes og naturens rettigheder sikres.

Med den foreslåede begrænsning af klageretten mister klagenævnene deres betydning, hvilket bør ses i forhold til Danmarks forpligtelser i forhold til Århuskonventionen, herunder spørgsmålet om ’access to justice’, og at denne adgang til at få efterprøvet en sag ikke skal være uoverkommeligt dyr – dvs. søgsmål ved domstolene kan ikke stå alene.

• klagebehandlingen af klager over CCS-projekter begrænses til det, der klages over, så der ikke tages yderligere forhold op af egen drift i klagebehandlingen. Nævnene vil dog fortsat være forpligtede til at påse åbenbare brud på EU-retten og den grundlæggende forvaltningsret.

Lovforslaget er på dette punkt i strid med officialprincippet, der forpligter enhver myndighed, der træffer afgørelser, til på eget initiativ at indhente de fornødne oplysninger eller tage relevante spørgsmål op, så der kan træffes afgørelse på et oplyst grundlag.

Normalt vil et klagenævn se på afgørelsen som helhed og ikke kun på det, der klages over. Hvis et klagenævn fremover finder en anden fejl i en afgørelse, end det der klages over, skal nævnet ifølge lovforslaget se bort fra fejlen.

Vi mener dette er helt uacceptabelt, dels fordi mange klager er lavet under stort tidspres (bl.a. på grund af de urimeligt korte høringsfrister), hvorfor der kan være oversete forhold af stor betydning for mennesker og natur, dels af hensyn til klagenævnene, der med lovforslaget skal arbejde med dobbelte standarder alt efter om det er sager der vedrørende CCS eller ej.

• den klageberettigede personkreds for klager over CCS-projekter begrænses til enhver med væsentlig, individuel og retlig interesse i afgørelsen samt visse foreninger og organisationer i overensstemmelse med Århus-konventionen, som har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål.

Dette indebærer sandsynligvis, at lokale organisationer og foreninger i større udstrækning end i dag vil blive afskåret fra at klage. Det vil betyde, at de, der er allermest berørte og engagerede, ikke får adgang til at klage. Natur- og miljøforeninger, der ikke er grundejere eller lider økonomiske tab ved en afgørelse, vil ikke kunne klage. Begrebet om samtidig væsentlig og individuel interesse er i sig selv et uklart begreb, der benyttes skønsmæssigt af klagenævnene. Med tilføjelsen om samtidig retlig interesse, der også afgøres skønsmæssigt, vil næsten enhver klage kunne afvises.

Dette er i modstrid med Århuskonventionen, der handler om, at offentligheden har mulighed for at ”forberede sig på og opnå reel deltagelse under hele miljøbeslutningsprocessen.” (Århuskonventionen, artikel 6, stk. 3). Med bestemmelsen vil lovforslaget med et slag ekskludere lokale organisationer og foreninger fra offentligheden.

• der fastsættes gebyrer for indgivelse af klager over CCS-projekter svarende til et niveau på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer, der som udgangspunkt gælder ved fx Miljø- og Fødevareklagenævnet (nuværende prisniveau).

Med de mange afgørelser som myndighederne træffer er de høje klagegebyrer en urimelig økonomisk byrde for interesseorganisationer, der ønsker at deltage i den demokratiske proces.

Det er i modstrid med Århuskonventionens artikel 9, stk. 1: ”I tilfælde hvor en part giver adgang til sådan prøvelse ved en domstol, sikrer denne, at en sådan person også, uden eller mod beskedent vederlag, har adgang til en hurtig og ved lov etableret procedure, hvorved en offentlig myndighed revurderer sagen eller et uafhængigt og upartisk organ, der ikke er en domstol, prøver sagen.”

• klima-, energi- og forsyningsministeren får bemyndigelse til at træffe afgørelse om at give midlertidig adgang til privat ejendom som en sidste udvej, hvis adgang ikke kan opnås frivilligt i forbindelse med forundersøgelser for CO₂-rørtransportprojekter.

Forud for etableringen af et CO₂-affaldsdepot eller en CO₂-rørledning skal rettighedshaver eller entreprenøren udføre aktiviteter på lodsejeres ejendomme. Det er mange lodsejere imod af mange forskellige årsager. Hvis Energistyrelsen på trods af lodsejerens modstand vælger at tvinge lodsejeren til at acceptere køretøjer eller etablering af pipelines hos lodsejer, så har lodsejeren hidtil haft ret til at få sin sag prøvet ved Energiklagenævnet. Denne ret fjernes med CCS-aftalen og lovforslaget, idet afgørelserne i stedet overlades til Klima-, Energi- og Forsyningsministeren, der som bekendt ønsker projekterne gennemført hurtigst muligt.

Aftalen og lovforslaget strammer ikke kun offentlighedens mulighed for ”reel deltagelse under hele miljøbeslutningsprocessen” ved at ekskludere store dele af offentligheden, men gør det også mere vanskeligt pga. de kortere høringsperioder, ligesom det er en økonomisk belastning at skulle betale de gebyrer, som kræves ved indgivelse af klager. Forslaget begrundes med tidspres. Vi kan kun være enig i, at det haster med foranstaltninger, der kan forhindre katastrofale klimaforandringer, men det må ikke ske på bekostning af offentlighedens deltagelse i ”hele miljøbeslutningsprocessen”.

Miljøbevægelsen NOAH har helt fra 2006¹ opfordret energi- og klimaministre og myndighederne til at indlede en reel offentlig debat FØR man begyndte at lovgive og planlægge, jf. Århuskonventionen artikel 6, stk. 2: ”Den berørte offentlighed informeres tidligt i en beslutningsproces på miljøområdet, på en passende, betimelig og effektiv måde”. Det er ikke sket på noget tidspunkt i de mellemliggende næsten 20 år. Det er derfor dobbelt mærkværdigt, at regering og Folketing pludselig indser nødvendigheden af hurtig handling på en måde, der i den grad kobler offentligheden ud. Mange miljø- og klimaorganisationer og -bevægelser har længe insisteret på, at både Danmark, EU og andre rige lande skulle sætte højere mål i klimapolitikken.

Aftalepartierne noterer sig, at tiltagene i denne aftale reducerer risiciene i forhold til udrulningen af CCS, men at der stadig vil være usikkerhed forbundet med realiseringen af de forventede potentialer i 2030. Aftalepartierne ønsker derfor løbende at drøfte fremdriften på CCS-området og, hvis nødvendigt, vedtage yderligere tiltag.

¹ <https://www.eu.dk/samling/20071/raadsmoede/127075/bilag/3/385117.pdf>

Partierne ved åbenlyst ikke, om disse udemokratiske og konkurrenceforvridende tiltag overhovedet vil virke, men er åbenbart klar til at gå videre ned ad en vej, der giver mindelser om Orbans Ungarn.

Lovforslaget er et bolværk mod borgernes mulighed for at klage over CCS-afgørelser. Først skal man betale, så skal man bevise samtidig væsentlig, individuel og retlig interesse, så skal klagenævnene kun forholde sig til det påklagede og se bort fra officialmaksimen, og endelig skal det påklagede kun vurderes i forhold til det formelt retlige uden stillingtagen til faglige skønsmæssige spørgsmål. Tilbage står klagenævnene som en tom skal, der skal give indtryk af, at vi lever i en retsstat.